

Положення про запобігання і протидію насильству та жорстокому поведженню з дітьми

Положення визначає систему запобігання та протидії насильству, зокрема булінгу (цькуванню), у Дніпровському ліцеї № 100 «ЛІДЕР». Це документ, оприлюднення якого вимагає абзац двадцять другий частини другої статті 30 Закону України «Про освіту».

Станом на 08 вересня 2026 р.

Затверджено	наказом директора ліцею від _____ № _____
Розглянуто	на засіданні педагогічної ради, протокол від _____ № _____
Погоджено	радою закладу освіти, протокол від _____ № _____
Набирає чинності	з дня затвердження наказом директора

Прочерки в реквізитах і в тексті Положення заповнює заклад під час затвердження документа наказом директора.

I. Загальні положення

1.1. Це Положення розроблено для Дніпровського ліцею № 100 «ЛІДЕР» Дніпровської міської ради (площа Успенська, 1, м. Дніпро, 49044, телефон (056) 722-29-75, ідентифікаційний код 26461617).

1.2. Положення визначає порядок дій усіх, хто працює або навчається в ліцеї, щодо запобігання насильству та жорстокому поведженню з дітьми, виявлення таких випадків, повідомлення про них, реагування, надання допомоги постраждалим і відновлення безпечного середовища після випадку.

1.3. Положення розроблено на підставі таких нормативних актів:

- Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII, зокрема абзац дванадцятий частини третьої статті 26 та абзац двадцять другий частини другої статті 30 (у редакції Закону України від 06.06.2024 № 3792-IX)
- Закон України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 № 2402-III, стаття 10-1 «Механізми унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дитиною»
- Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 № 2229-VIII, частина друга статті 11
- Типова програма унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 04.06.2025 № 658
- Порядок реагування на випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 19.11.2025 № 1513
- Порядок реагування на випадки булінгу (цькування) і Порядок застосування заходів виховного впливу, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 № 1646 (у редакції наказу

МОН від 18.06.2026 № 961), зареєстровані в Міністерстві юстиції України 03.02.2020 за № 111/34394 і № 112/34395

- Порядок забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі дітей, які постраждали від жорстокого поводження, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 № 585
- Стаття 173-4 Кодексу України про адміністративні правопорушення

1.4. Дія Положення поширюється на всіх учасників колективу ліцею: здобувачів освіти, педагогічних та інших працівників, а також осіб, залучених до освітнього процесу, зокрема волонтерів і фахівців сторонніх організацій. Норми Положення, що стосуються батьків, застосовуються також до інших законних представників дитини.

1.5. Положення діє в приміщенні та на території ліцею, а також під час заходів поза його межами, організатором або співорганізатором яких є ліцей.

II. Терміни

Насильство	умисне діяння (дія або бездіяльність) психологічного, фізичного, економічного чи сексуального характеру, що вчиняється всупереч волі особи, порушує її права, свободи та законні інтереси або перешкоджає виконанню нею обов'язків
Булінг (цькування)	насильство, яке систематично вчиняється стосовно дитини особою, з якою вони є учасниками колективу ліцею, або дитиною стосовно іншого учасника цього колективу
Систематичність	вчинення насильства два і більше разів протягом 12 місяців з дня реєстрації повідомлення про перший випадок або з дня вчинення першого випадку насильства
Кривдник	учасник колективу, який вчинив насильство стосовно іншого учасника цього колективу
Постраждала особа	учасник колективу, стосовно якого вчинено насильство
Свідок	особа, яка була очевидцем насильства або якій відомі обставини випадку
Учасники колективу	здобувачі освіти, працівники ліцею, інші особи, залучені до освітнього процесу

Інші терміни вживаються у значеннях, наведених у законах України «Про освіту», «Про охорону дитинства», «Про запобігання та протидію домашньому насильству», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», «Про соціальні послуги».

III. Принципи роботи

- найкращі інтереси дитини як найвищий пріоритет
- нульова терпимість до будь-якого насильства, незалежно від того, хто його вчинив

- невідкладність реагування: жодне повідомлення не залишається без розгляду
- конфіденційність і захист персональних даних усіх причетних
- неупередженість: до з'ясування обставин ліцей не оголошує винних
- право дитини бути вислуханою відповідно до її віку та рівня зрілості
- недискримінація за будь-якою ознакою і рівність прав жінок і чоловіків
- партнерство педагогічного колективу з батьками та участь учнівського самоврядування

IV. Прояви та ознаки, на які реагує ліцей

4.1. Про можливий випадок насильства можуть свідчити зміни в поведінці або стані дитини:

- замкнутість, тривожність, страх або, навпаки, зухвала й ризикована поведінка
- агресивність, напади люті, схильність до руйнування речей
- різка зміна звичної поведінки, невірноваженість, депресивні стани
- ізоляція в класі, небажання інших дітей спілкуватися з дитиною
- знижена здатність до навчання, швидка втомлюваність, погана концентрація уваги
- пропуски занять без пояснень або відмова відвідувати ліцей
- занижена самооцінка, почуття провини
- аутоагресія (самоушкодження) і суїцидальні прояви
- фізичні ушкодження, скарги на біль чи погане самопочуття, намагання приховати травми та обставини їх отримання
- зникнення або пошкодження особистих речей, вимагання речей, їжі чи грошей

4.2. Ознаками насильства є, зокрема, такі дії стосовно дитини:

- фізичні: ляпаси, стусани, штовхання, щипання, кусання, завдання ударів
- психологічні: словесні образи, погрози (у тому числі щодо третіх осіб), приниження, переслідування, залякування, поширення матеріалів із знуцаннями
- економічні: позбавлення їжі, одягу, коштів, документів чи можливості ними користуватися, перешкоджання в отриманні освітніх послуг, примушування до праці
- сексуального характеру: небажані жести, дотики, образливі рухи тіла, прізвиська, жарти, поширення чуток або фото-, відео- та аудіоматеріалів інтимного змісту

4.3. Насильство, вчинене із застосуванням засобів електронних комунікацій, зокрема в месенджерах і соціальних мережах, розглядається за цим Положенням нарівні з насильством, вчиненим особисто.

V. Обов'язки директора ліцею

5.1. Директор ліцею:

- затверджує це Положення, забезпечує його оприлюднення на офіційному вебсайті та ознайомлення з ним працівників, здійснює контроль за виконанням
- забезпечує ознайомлення з Положенням кожного нового працівника до початку його роботи з дітьми, але не пізніше п'яти робочих днів із дня початку роботи
- за погодженням із службою у справах дітей за місцем розташування ліцею формує склад комісії з розгляду випадків насильства та/або жорстокого поводження з дітьми, організовує її роботу та

оприлюднює інформацію про склад комісії

- забезпечує функціонування механізму подання повідомлень і визначає працівника, відповідального за їх реєстрацію та облік
- розглядає усні та письмові заяви, скарги і повідомлення про випадки насильства протягом однієї доби з дня надходження
- у разі виявлення ознак насильства невідкладно, у строк, що не перевищує трьох годин, вживає заходів для припинення насильства та письмово повідомляє батьків дитини, уповноважений підрозділ Національної поліції і службу у справах дітей
- скликає засідання комісії не пізніше ніж протягом трьох робочих днів з дня отримання повідомлення
- організовує навчання працівників і профілактичні заходи для дітей та батьків
- сприяє проходженню кривдниками, постраждалими особами і свідками відповідних програм
- щороку до 1 вересня переглядає це Положення і план заходів та за потреби вносить до них зміни

5.2. Якщо у вчиненні насильства підозрюється директор ліцею, повідомлення подається засновнику – Дніпровській міській раді або уповноваженому нею органу управління освітою, який виконує функції керівника закладу, передбачені цим Положенням.

VI. Обов'язки працівників ліцею

6.1. Працівник ліцею, який виявив ознаки насильства або став його свідком, зобов'язаний:

- негайно вжити заходів для припинення насильства
- за потреби надати домедичну допомогу, викликати бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги за номером 103 і звернутися до органів Національної поліції за номером 102
- невідкладно повідомити директора ліцею
- повідомити принаймні одного з батьків дитини, яка постраждала, і одного з батьків дитини, яка вчинила насильство, крім випадків, коли кривдниками є самі батьки

6.2. Працівникам ліцею забороняється застосовувати до дітей покарання, використовувати тон голосу, який може сприйматися як залякування чи образа, а також принизливі коментарі стосовно дітей або в їхній присутності.

6.3. Працівники не допускають фізичного контакту з дитиною, якщо він не є необхідним за змістом заняття чи заходу. Якщо такий контакт необхідний, він відбувається у присутності щонайменше однієї повнолітньої особи, крім виконавця, або в приміщенні з вільним доступом інших осіб і без перешкод для самостійного виходу дитини.

6.4. Приховування працівником відомого йому випадку насильства є порушенням трудової дисципліни і підставою для дисциплінарної відповідальності.

VII. Права здобувачів освіти і батьків

7.1. Здобувач освіти має право на захист під час освітнього процесу від приниження честі та гідності, будь-яких форм насильства, експлуатації та дискримінації, а також на проходження відповідної програми, якщо він постраждав від насильства, став його свідком або вчинив насильство. Здобувач освіти зобов'язаний повідомляти керівництво ліцею про відомі йому випадки насильства.

7.2. Батьки мають право подавати директорові усні та письмові заяви про випадки насильства стосовно своєї дитини або інших учасників освітнього процесу і вимагати їх розгляду протягом однієї доби з моменту надходження. Якщо жорстоке поводження вчинив директор, заява подається засновнику закладу.

7.3. Батьки мають право бути присутніми під час вислуховування дитини на засіданні комісії, ознайомлюватися з матеріалами, що стосуються їхньої дитини, подавати комісії висновки практичного психолога, соціального педагога або інші експертні висновки та оскаржувати рішення комісії в порядку, встановленому законодавством.

7.4. Ліцей не розголошує стороннім особам відомості про учасників випадку. Персональні дані обробляються лише в обсязі, потрібному для реагування, і передаються тільки органам, визначеним законодавством.

VIII. Як повідомити про випадок насильства

8.1. Повідомити може будь-хто: дитина, її батьки, працівник ліцею, інший учасник освітнього процесу або стороння особа, якій стали відомі обставини випадку. Повідомлення може бути усним або письмовим, зокрема анонімним.

8.2. У ліцеї діють такі способи подання повідомлень:

Особисто директорові	площа Успенська, 1, м. Дніпро, кабінет _____, години прийому _____
Телефоном	(056) 722-29-75 у робочі години; цілодобовий номер довіри ліцею _____
Електронною поштою	_____@_____
Через скриньку довіри	закрита скринька для паперових повідомлень, встановлена _____
Через відповідальну особу	_____, посада _____
Через класного керівника	усно або письмово, з подальшою передачею повідомлення директорові того самого дня

Номер телефону довіри, адресу електронної пошти, місце розташування скриньки, кабінет і години прийому директора, а також прізвище та посаду відповідальної особи заклад вписує під час затвердження Положення. Ця інформація одночасно розміщується на інформаційному стенді в приміщенні ліцею та на офіційному вебсайті.

8.3. Кожне повідомлення реєструється в журналі обліку повідомлень у день надходження. Повідомлення, отримане у вихідний, святковий або інший неробочий день чи в позаробочий час, реєструється в перший за ним робочий день.

8.4. Порядок подання та розгляду заяв викладено в додатку 2 до цього Положення.

IX. Комісія з розгляду випадків насильства та/або жорстокого поводження з дітьми

9.1. Комісія працює на постійній основі. Її склад формується за погодженням із службою у справах дітей за місцем розташування ліцею і затверджується наказом директора; інформація про склад комісії

оприлюднюється.

9.2. Склад комісії не може бути меншим ніж п'ять осіб і містить голову, заступника голови, секретаря та членів комісії. До комісії входять педагогічні працівники ліцею, практичний психолог і соціальний педагог, а також представники служби у справах дітей, надавача соціальних послуг і уповноваженого підрозділу Національної поліції за їхньою згодою.

9.3. Головою комісії є директор ліцею. Працівник, щодо якого надійшло повідомлення, до складу комісії не входить, а член комісії, щодо якого надійшло повідомлення, виключається з її складу. Член комісії, який виявив у себе конфлікт інтересів, негайно письмово повідомляє про це голову комісії.

9.4. Встановлення факту булінгу (цькування) не є метою і не належить до завдань комісії: такий факт установлює виключно суд рішенням, що набрало законної сили. Комісія з'ясовує обставини випадку, оцінює потреби сторін у соціальних та психолого-педагогічних послугах і визначає заходи.

9.5. Строк опрацювання комісією повідомлення та виконання нею завдань не перевищує 10 робочих днів із дня отримання повідомлення директором.

Х. Добір персоналу

10.1. Заборонено працювати в контакт з дітьми особам, інформацію про яких внесено до Єдиного реєстру осіб, засуджених за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості малолітньої особи.

10.2. Під час прийняття на роботу осіб, які матимуть безпосередній або опосередкований контакт з дітьми, проводиться співбесіда із ситуаційними запитаннями щодо насильства та жорстокого поводження з дитиною, щоб виявити можливу схильність до агресії чи насильницької поведінки. Кандидат подає документи, передбачені законодавством, і надає рекомендації з попередніх місць роботи.

ХІ. Навчання та поінформованість

11.1. Ліцей щороку проводить навчання працівників за темами: розпізнавання фізичного, психологічного, економічного та сексуального насильства; профілактика булінгу серед дітей; ненасильницьке спілкування та управління конфліктами; перша психологічна допомога; порядок дій у разі виявлення випадку; алгоритм взаємодії з поліцією та службою у справах дітей.

11.2. Для дітей проводяться інформаційні сесії про їхні права, способи захисту та контакти служб допомоги, тренінги з розвитку емоційного інтелекту, заняття з медіації та безпечної поведінки. Для батьків проводяться тематичні збори та семінари.

11.3. Конкретні заходи, їх періодичність і відповідальні за посадою визначені планом заходів (додаток 1 до цього Положення).

ХІІ. Документування і облік

12.1. У ліцеї ведуться:

- журнал обліку повідомлень про можливі випадки насильства (журнал безпеки) у паперовій та електронній формі
- первинні повідомлення про підозру на випадок насильства щодо дитини за формою додатка 1 до Типової програми, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 04.06.2025 № 658

- протоколи засідань комісії за формою додатка 1 до Порядку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19.11.2025 № 1513
- матеріали розгляду кожного випадку, зокрема письмові пояснення сторін і висновки практичного психолога
- результати анонімних опитувань дітей за формою додатка 3 до Типової програми

12.2. Документи щодо випадків насильства зберігаються з обмеженим доступом. Доступ до них мають директор, члени комісії в межах конкретного випадку та особи, визначені законодавством.

XIII. Відповідальність

13.1. Стаття 173-4 Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачає за булінг (цькування) учасника освітнього процесу штраф від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин. За булінг, вчинений групою осіб або повторно протягом року, стягнення збільшується. За дії дітей віком до шістнадцяти років штраф накладається на батьків.

13.2. Неповідомлення керівником закладу освіти уповноваженому підрозділу Національної поліції про випадки булінгу (цькування) тягне за собою штраф від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до одного місяця з відрахуванням до двадцяти відсотків заробітку.

13.3. Працівники ліцею несуть дисциплінарну відповідальність за невиконання цього Положення, зокрема за приховування випадку насильства.

XIV. Куди звернутися по допомогу

Поліція	102
Екстрена медична допомога	103
Урядова гаряча лінія з протидії домашньому насильству, торгівлі людьми та насильству за ознакою статі	1547, цілодобово, безоплатно
Національна дитяча гаряча лінія	116 111 або 0 800 500 225, безоплатно та анонімно
Національна гаряча лінія з попередження домашнього насильства	116 123 або 0 800 500 335, цілодобово
Служба у справах дітей за місцем розташування ліцею	_____
Практичний психолог ліцею	кабінет _____, телефон _____
Соціальний педагог ліцею	кабінет _____, телефон _____

Контакти служби у справах дітей, психолога і соціального педагога заклад вписує під час затвердження Положення і дублює на інформаційному стенді поряд із телефоном, доступним для дітей.

XV. Прикінцеві положення

15.1. Положення набирає чинності з дня затвердження наказом директора та оприлюднюється на офіційному вебсайті ліцею відповідно до частини другої статті 30 Закону України «Про освіту».

15.2. Невід'ємними частинами Положення є:

- додаток 1 – План заходів із запобігання та протидії булінгу (цькуванню)
- додаток 2 – Порядок подання та розгляду заяв про випадки булінгу (цькування)
- додаток 3 – Порядок реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу

15.3. Положення переглядається щороку до 1 вересня, а також після кожного розглянутого випадку насильства, якщо комісія подала пропозиції щодо змін. Зміни вносяться наказом директора.

Правова довідка. Законом України від 06.06.2024 № 3792-IX три колишні окремі документи – план заходів проти булінгу, порядок подання заяв і порядок реагування на доведені випадки булінгу – виключено з переліку обов'язкових до оприлюднення (абзаци 22–24 частини другої статті 30 Закону України «Про освіту») і замінено одним документом: положенням про запобігання і протидію насильству та жорстокому поводженню з дітьми. Ліцей зберігає ці документи як додатки до Положення, оскільки вони деталізують його виконання.

Джерело даних: Закон України «Про освіту» (статті 26, 30, 53–55); Закон України «Про охорону дитинства» (стаття 10-1); Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (стаття 11); постанови Кабінету Міністрів України від 04.06.2025 № 658 і від 19.11.2025 № 1513; наказ МОН від 28.12.2019 № 1646 у редакції наказу МОН від 18.06.2026 № 961; стаття 173-4 КУпАП. Документ сформовано 08 вересня 2026 р. для оприлюднення на офіційному вебсайті закладу.